

Projekt: "Poisid ja tüdrukud koolis ja elus"

Juhendajad: Tiit Kuurme ja Kristi Mets-Alunurm

Liikmed: Triinu Eliise Põld, Marion Kukk, Edith Grazer, Hanna Marie Raag,

Helen Kaljuste, Jaanika Katajev, Jüri Kiidron, Lauren Pikkor,

Marianne Kobin, Maris Metsküla, Merle Kraav, Monika Vaima,

Oliver Ivanov, Siim Hubert, Stella Saul, Daniil Štatnov

ELU PROJEKTI PORTFOOLIO

Esitluse link:

https://www.canva.com/design/DAF0_ebqa98/E3XHe-7a099vzX_NNNnYVw/edit?utm_content=DAF0_ebqa98&utm_campaign=designshare&utm_medium=link2&utm_source=sharebutton

1. Projekti aruanne

1.1. Teematutvustus

Soorollid on ühiskonnas ja kultuuris levinud ootused ja käitumismustrid selle kohta, milliseid omadusi, käitumist ja ülesandeid on tüüpiliselt seotud meeste ja naiste identiteetidega. Need rollid määravad, milliseid tegevusi või omadusi peetakse "naiselikuks" või "mehelikuks".

Soolised rollid on ajas ja kultuuriti erinevad, seega on soorollid pidevas muutumises. Inimestel arusaamad soolisest identiteedist ja soorollidest on mitmekesised ning erinevad üksikisikuliselt. Ajalooliselt on soorollide areng olnud dünaamiline ja soorollide kujunemisel mängivad rolli kultuurilised, sotsiaalmajanduslikud ning soolise võrdõiguslikkuse eest seisvad liikumised. Hoolimata soorollide ümbermõtestamisest generatsioonide vahetudes, säilivad nende mõjud ning nüansid, mõjutades inimeste igapäevaelu sügavalt erinevates valdkondades, nagu töö, perekond, suhted, hobid jne. Traditsiooniline rolliootus on, et mehed on majanduslikult vastutavad pere ülalpidamise eest, samal ajal naistelt eeldatakse perekonnas peamiselt kodu ja lastega tegelemist.

1.2. Projekti eesmärk

Projekti eesmärk: Välja selgitada, kuidas tajutakse eri generatsioonide lõikes Eesti ühiskonnas sooga seotud sotsiaal-kultuurilisi muutusi, mil moel neisse suhtutakse ning millistel alustel need arusaamad põhinevad.

Sooliste rollide uurimisele läheneti kvalitatiivselt, projekti meeskond viis läbi intervjuud, mille andmestiku kaudu püüdsime avada soolisuse teema komplekseid kihte, proovides hõlmata mitmekesiseid narratiive ja kogemusi, mis iseloomustavad inimeste kohanemist muutuvate soorollide kontekstis. Uurijad lähenesid andmestikule neutraalsest vaatest, käsitledes teemat kogemuslikust perspektiivist. Projekti käigus uuriti, miks inimestel on kujunenud just teatud arusaamad või hoiakud sooteemadel, proovisime eristuda laialdaselt levinud arvamusartiklitest, mis sageli ei toetu piisavalt tõendusmaterjalile (näiteks portaalis Objektiiv).

Projekti eesmärgist lähtuvalt tuletasime järgmised uurimisküsimused:

1. Kuidas tajuvad tänased (üli)õpilased (st noored) ning täiskasvanud eri generatsioonidest oma väljavaateid ja võimalusi poisi/mehe või tüdruku/naisena tänases ühiskonnas?
2. Milliseks hindavad vastajad oma kasvatusliku tausta ning koolis käimise mõju eluhoiakute ja eluvalikute kujunemisel oma sugu silmas pidades?
3. Kuidas üldisemalt hinnata soolise võrdõiguslikkuse olukorda tänases tegelikkuses?
4. Millised on sarnasused ja millised on erinevused erinevate generatsioonide vaadetes ja kogemustes soolist kuuluvust silmas pidades?
5. Mis sõltub inimese elus tema soolisest kuuluvusest?

1.3. Projekti olulisus ja kasu ühiskonnale

Teema olulisus ulatub kaugemale pelgalt inimlikest aspektidest ning on kahtlemata märkimisväärne nii Eestis kui rahvusvaheliselt. Soo temaatika on tõusnud esile mitmel moel, kasjastudes üha sagedamini Eesti meedias. Näiteks on tähelepanu pööratud soolise jaotuse lõhestumisele ameti- ja karjäärivalikutes (Punamäe, 2023) ning rahvusvahelisel tasandil tehtavale aktiivsele pingutusele soo problemaatika uurimisel ja lahenduste leidmisel (ERR Novaator 2023). Meie projekti uurimus keskendus sugude positsioneerimisele ühiskonnas ning eri põlvkondade arusaamadele ja kogemustele seoses soo teemadega, millised muutused on ühiskonnas aset leidnud ning kuivõrd on olnud tajutav küsitletavatele nende sooline kuuluvus, kui rääkida ootustest, hoiakutest, võimalustest ja tegutsemise ruumist poisi/mehe või tüdruku/naisena.

Kuigi ühiskonna kiiresti muutuvad hoiakud nõuavad pidevat analüüsi ja käsitlemist, siis hiljutisi uurimusi soolisuse teemadel Eestis teadaolevalt pole. Leiame, et uurimuslik lähenemine on hädavajalik, selleks et mõista ühiskonnas levivaid arusaamu ning väärtusi tervikuna, sest see võimaldab vastata kiiresti muutuva ühiskonna vajadustele ja probleemidele.

Lisaks on meie uurimus oluline soolise võrdõiguslikkuse kontekstis, sest aitab tuvastada soolist diskrimineerimist ning võib olla aitab välja töötada meetmeid, mis võivad aidata luua rohkem inklusiivset ja võrdsemat ühiskonda. Meie üks peamistest eesmärkidest oli uuringu käigus teada saada, kuivõrd mõjutatud on erinevate generatsioonide teemakohased hoiakud isiklikust kooli- ja kasvatuskogemusest. Arvestades, et neli meie intervjueeritavatest alustas oma kooliteed 1980. aastatel, kui sotsiaalse/ühiskondlikest väärtustest tuleneva soo käsitlemine oli alles lapsekingades (Papp 2013: 230), erineb nende kogemus suuresti praegustest noortest, kelle koolitee algas uuel milleeniumil.

Arvestades, et meie projekti liikmed esindavad üheksat erinevat eriala ning on kokku puutunud erinevate akadeemiliste materjalide ning eluvaldkondadega, oleme seda ka arvestanud projekti teemale lähenedes.

Punamäe, O. M. 10.07.2023. Suurim sooline lõhe on ülikooli astujate seas haridusvaldkonnas. *ERR Uudised*. Saadaval: <https://www.err.ee/1609030625/suurim-sooline-lohe-on-ulikooli-astujate-seas-haridusvaldkonnas>.

09.10.2023. Nobeli majandusauhinna pälvis naiste tööjõu uurija. *ERR Novaator*. Saadaval: <https://novaator.err.ee/1609126466/nobeli-majandusauhinna-palvis-naiste-toojou-uurija>.

1.4. Meetod

Projekti eesmärkide täitmiseks viisime läbi kvalitatiivse uuringu. Pärast esmast teemaga tutvumist arutasime üldisemate uurimisküsimuste üle, fookuseerides sellele, millele soovime vastust leida. Järgmises etapis asusime kogu grupiga moodustama teemakohaseid intervjuuküsimusi, mis lähtuksid uurimisküsimustest. Tegelesime intervjuuküsimuste analüüsimisega süvitsi mitmel grupikohtumisel – püüdsime luua võimalikult lihtsaid, üheselt mõistetavaid ja selgesõnalisi küsimusi, mis annaks intervjueeritavatele võimaluse pikemaks aruteluks ning edastaks võimalikult palju küsitleva tõekspidamisi ning kogemusi. Lõpuks asusime intervjuuküsimusi keeleliselt toimetama.

Koostatud intervjuu plaaniga saab tutvuda siin lingil:  Intervjuu_vorm

Andmete kogumiseks viidi meeskonna peale läbi 16 intervjuud kahes vanusegrupis: noorukid (vanuses 17–24) ning täiskasvanud (vanuses 28–50). Intervjueeritavate leidmiseks kasutasime mugavusvalimit. Mugavusvalimi

kasuks otsustasime eelkõige seetõttu, et soolisuse teema on siiski äärmiselt isiklik. Meie soov uurijatena oli, et intervjuueeritavad oleksid oma vastustes võimalikult avatud, seega ootasime ausaid vastuseid, mida mugavusvalim võimaldab paremini.

Tabel 1. Valimi demograafiline jaotus ning andmed.

	Noorukid	Täiskasvanud
Meesvastajate arv	2	6
Naisvastajate arv	6	2
Vanuse vahemik	17-24	28-50
Keskmine vanus	21,75	38,75

** Intervjuusid läbi viies lähtusime eetikakoodeksist. Alaealise küsitletu (üks intervjuueeritav) puhul oli olemas lapsevanema nõusolek.*

Uuringu valiidsuse huvides moodustasime uurijate paarid, kes viisid kahe peale läbi kaks intervjuud – üks intervjuu noorukiga, teine täiskasvanuga. Intervjuude pikkus varieerus 31 minutist kuni 1h ja 33 minutini – nende kestus olenes sellest, kui jutukad intervjuueeritavad olid.

Andmete analüüsimisel juhindusime fenomenoloogilisest (kogemuste analüüs) lähenemisest ja viisime läbi intervjuude sisuanalüüsi.

Andmete analüüs koosnes mitmest erinevast etapist. Esimeses etapis tegelesid kõik meeskonnaliikmed enda intervjuude transkriptsiooni analüüsiga. Tõhusama töö huvides lõime isiklike transkriptsioonide failidesse legendi, mille põhjal markeerisime värviliselt intervjuudes ära kohad, mis vastasid viiele uurimisküsimusele. Markeeritud lõigud tõstsime ühisesse faili vastava uurimisküsimuse alla, lisaks sellele eristasime ka'ks vanuserühma (noored ja täiskasvanud).

Teises etapis analüüsid uurijate paarid esile toodud ja markeeritud intervjuude katkeid ning võtsid lühidalt kokku selle, mida intervjuueeritav oma vastustes väljendas. Kolmandas etapis töötasid kõik projekti liikmed juba kolme- või neljaliikmelistes gruppides ühe konkreetse uurimisküsimusega. Uurijate grupid töötasid ühises Google arvutustabelis ning täiendasid Google'i tabelit 16 intervjuust peamiste esile kerkinud teemade või arvamustega, lisades väidete tõestuseks täpseid lõike intervjuudest.

Neljandas etapis töötasid liikmed rühmades edasi, kuid hakkasid esile tulnud teemasid ning arvamusi üldistama ning sidusaks tekstiks ümber kirjutama, tuues seejuures tõendusmaterjalina siiski esile ka konkreetsed väljavõtted tekstist. Esmalt üldistati ning tehti järeldusi noorukite vastustest, seejärel vanema generatsiooni öeldust ja arvamustest. Kõige viimasena põimiti mõlema vanusegrupi vastused kokku ühiseks üldistatud tekstiks – toodi esile sarnasused, erinevused ning peamised esile kerkinud teemad,

Viiendas ning kõige viimases etapis kirjutati kokku kõikidele uurimisküsimustele vastav tekst, mis kajastab nii noorema kui vanema generatsiooni peamisi hoiakuid ja kogemusi, aga ka kahe vanusegrupi hoiakutes esinevaid erinevusi, sarnasusi ning nende põhjuseid. Viienda etapi tulemusi võrdles kogu meeskond enda kogemustega, mida avaldasime juhendajale esitatud eneseanalüüsides ja üksteisega jagatud kogemuste käigus.

Kogutud andmete, eeskätt just neljanda ja viienda etapi käigus valminud kokkuvõtete, põhjal kirjutatakse teadusliku artikli. Kirjatöö loodame avaldada 2024. aasta esimestel kuudel haridusväljaandes Õpetajate Leht.

1.5. Teaduspõhisus

Juba uurimuslik lähenemine iseeneses nõudis teaduslikku suhestumist uurimismaterjali – uurimisplaani koostamist ja sobivate meetodite väljatöötamist. Projekti käigus toetusime sookäsitluse sotsioloogilisele lähenemise teoreetilistele materjalile. Tugineme määratlusele, mis toob välja bioloogilise ning sotsiaalse soomääratluse. Sotsiaalne sugu on ühiskondlikult konstrueeritud ning mõjutab tugevalt kõiki sotsiaalseid protsesse – valikuid, hoiakuid ning arusaamu. Meie projekt keskenduski eelkõige sotsiaalse soo uurimisele.

Projekti teostamisel lähtusime peaaesjalikult soouuringutega tegeleva juhendaja Tiiu Kuurme läbiviidud uurimustest ja teadmistest.

Projekti läbiviimisel toetusime peaaesjalikult järgnevatele materjalidele:

- Marling, R., Kuurme, T., Leino, M., Raitviir, T., & Pilvre, B. (2011). *Sissejuhatus soouuringutesse*. Tartu Ülikooli Kirjastus.
- Beauvoir, S. de, Mauer, M., & Tönnov, A. (1997). *Teine sugupool*. Vagabund.
- Eagly, A. H., Beall, A. E., Sternberg, R. J., Floren, T., & Gordon, P. (Eds.). (2008). *Soopsühholoogia*. Külim.
- Võrdõigusvoliniku konverentsi „Saatused ja staatused: soolisuse mõtestamine postsotsialistlikus Eestis” erinumber. (2015). *Tallinn: Ariadne Lõng XV aastakäik* ½.
- Artiklikogumik „Sugu ja haridus keeles ja meeles”. Saadaval: <https://enut.ee/sugu-ja-haridus-keeles-ja-meeles-artiklikogumik/>

- Teemakohased uuringud kodulehel „Haridus ja sugu”. Saadaval: <https://www.haridusjasugu.ee/uuringud/>
- Papp, Ü. M. 2013. Soouuringud haridus- ja kasvatusvaldkonnas. *Haridusleksikon*, 228–233. EKSA.

1.6. Jätkusuutlikkus

Projekti kogutud andmestikku ja selle põhjal loodud analüüsi saab kasutada jätkuuringutes ja erinevates valdkondades, näiteks haridus ja noorsootöös. Pühendasime intervjuudes palju küsimusi just koolist omandatud teadmistele ning käitumismustritele, mis aitaksid õpetajatel mõista, kui palju positiivset on juba korda saadetud (näiteks poiste ja tüdrukute ühine tööõpetus) ning kuhu suunas oleks vaja edasi liikuda, näiteks kaotada Soome näitel igasugune sugusid eristav sõnavara koolidest? Kuidas saada lahti iganenud hoiakutest ja väljenditest nagu „koolipoisi hinne” või „tütarlapselik käitumine”. Noorsootöötajad saaksid tänu meie projektile samuti aimu, millises suunas eesti noorpõlv oma vaadates liigub – see annab ettekujutust ka pealetuleva generatsiooni võimalikust mentaliteedist. Uuringu tulemused saavad kindlasti kaasa aidata soorollide teadlikkuse suurendamisele koolides ja elus üldiselt, aidates kujundada näiteks erinevaid haridusprogramme, mis hõlmavad uuringu tulemusi ja soodustavad võrdõiguslikkust.

Meie projektil võib olla üldine kasu ka lastekasvatusele ning perekonnavalule. Paljudest intervjuudest tuli esile muutuva dünaamika olulisus kodustes tingimustes – sellega tutvumine annab aimu kummagi sooga seotud üldistatud arvamustest ning hoiakutest, mis võib omakorda kaasa aidata perekondlikule suhtlusele. Lastekasvatus on samuti äärmiselt oluline aspekt, mida meie projekt aitab loodetavasti lahti mõtestada. Kuna generatsioonidevahelised kogemused sooproblemaatikaga on suurel määral erinevad, võib projekti tulemus aidata vanematel (aga ka õpetajatel, treeneritel või lapsehoidjatel) laste muresid või hoiakuid paremini mõista.

Andmestiku on võimalik kasutada ka edasistes uurimustes, andmestikku saad jagada akadeemilistes ringkondades, tulemusi tutvustada konverentsidel, seminaridel ja ka erinevates meediaväljaannetes. Tehtud analüüs võib olla oluline ja rakendatav ka hariduspoliitika kujundamisel, õpetajate koolitamisel või ettevõtlussektoris soorollide mõistmise edendamisel.

Selle projekti üheks õpiväljundiks on ka avaldada tehtud analüüs *Õpetajate Lehes*.

1.7. Tulemused

Projekti käigus läbiviidud andmete analüüsiga ja nendest järelduvate üldisemate tulemustega saab tutvuda siin:  **Andmete analüüs**

Lühidalt: kinnitust leidis seisukoht, et noored on võrreldes vanema generatsiooniga muutustele avatumad. Vanem generatsioon tajub muutusi, kuid neil võtab muutustega harjumine ja nende omaksvõtmine rohkem aega. Soolisuse probleemiga puutuvad isiklikumalt kokku naised, tulemused kinnitasid, et meestel puuduvad kogemused. Soolise ebavõrdsusega seotud probleemid mõjutavad otseselt naisi. Seega sotsiaal-kultuuriliste muutuste tajumine ühiskonnas ei olene vanusest, vaid pigem soost.

1.8. Kokkuvõte

Käesoleva ELU projekti "Poisid ja tüdrukud koolis ja elus" raames tehtud kvalitatiivse uurimuse eesmärgiks oli uurida erinevate põlvkondade nüansirikkaid arusaamu sooga seotud sotsiaalkultuurilistest muutustest Eesti ühiskonnas.

Saadud tulemused viitavad muutustele egalitaasema ühiskonna suunas, mis on tingitud noorema põlvkonna teadlikkusest ja soovist traditsiooniliste normide taastootmisele vastu seista: vastajad uskusid, et traditsiooniliste soorollide mõju jääb seetõttu ka iga põlvkonnaga väiksemaks. Kuigi vanemas generatioonis tajuti samuti soorollide mõju, ei olnud neil võrreldes noortega huvi muutusi omaks võtta. Teisalt aga tunnetati mõlemas põlvkonnas, et soorollide mõju on kadumas, seda eriti tööelus.

Suurim mõjutaja sooga seotud sotsiaalkultuuriliste muutuste tajumisel ühiskonnas on sugu ise. Kuigi nii mehed, kui ka naised tajusid soolist ebavõrdsust probleemina, puutuvad naised sellega tihedamini isiklikult kokku, nind pidasid seetõttu probleemi aktuaalsemaks.

2. Projekti tegevuskava

Projekti meeskonna ühised kokkusaamised toimusid igal neljapäeval, kus pandi paika järgmised ülesanded, langetati koos otsuseid. Kohtumised olid heaks kohaks, kus sai kuulata juhendajate soovitusi ja teadmisi ning pidada ka aktiivseid ühisarutelusid. Igast kohtumisest tehti ka ülevaatlik protokoll, et fikseerida olulisim. Üksteisega suhtlemiseks loodi grupivestlus Facebookis, eesmärgiga arutada jooksvaid küsimusi ja jagada vahepeal tekkinud ideid.

Tegevused	Tähtaeg	Vastutaja(d)
-----------	---------	--------------

● Esimene kohtumine, teemaga tutvumine, eesmärkide püstitamine ● Aktiivne arutelu uurimisküsimuste üle ning ideekorje koostamine ● Tiiu Kuurme teemasse sissejuhatav lühiloeng	14.09.	Juhendajad, kõik liikmed
● Üldiste uurimiseesmärkide täpsustamine ● Uurimisküsimuste grupeerimine ● Uurimispäeviku alustamine ● Kohtumise ja tegevuste protokoll koostamine	21.09.	Kõik liikmed, Helen Kaljuste
● Konkreetsete intervjuuküsimuste sõnastamine ● Küsimuste keeleline toimetamine ● Intervjuuplaani koostamine ● Vahenädala sessiooni kuupäeva otsustamine ● Lõpliku esitlemispäeva otsustamine ● Kohtumise ja tegevuste protokoll koostamine	28.09.	Kõik liikmed, Marion Kukk
● Isikliku projektieelse eneserefleksiooni valmimine ● Küsimuste järjestamine intervjuuplaanis	05.10.	Kõik liikmed, Stella Saul

● Küsimuste filtreerimine ● Viimaste muudatuste sisseviimine küsimuste sõnastuses ● Intervjuule sissejuhatuse loomine ● Kohtumise ja tegevuste protokoll koostamine		
● Tutvumine õppematerjaliga „Intervjueerimise õpetus” ● Vähemalt ühe intervjuu läbiviimine (paari kohta) ● Kohtumise ja tegevuste protokoll koostamine	12.10.	Kõik liikmed, Merle Kraav
● Eneseanalüüsi puhtandi üleslaadimine	16.10.	Kõik liikmed
● Kõik intervjuud on valmis ● Vahearuande ankeedi ühine analüüs, ettekandeks valmistumine + rollide jagamine vahenädala sessiooniks ● Kohtumise ja tegevuste protokoll koostamine	19.10.	Kõik liikmed, Marion Kukk
	20.10.	Kõik liikmed

● Lõpliku vahearuande ankeedi esitamine juhendajatele		
● Vahearuande ankeedi esitamine	21.10.	Juhendajad
● Vahenädala sessiooni slaidiesitluse tegemine	23.10.	Marianne Kobin
● Vahenädala sessioonil esinemine ● Protokolli koostamine	24.10.	Kõik liikmed osalevad Monika Vaima protokollib Merle Kraav, Marianne Kobin, Siim Hubert ja Helen Kaljuste esitlevad
● Transkriptsioonide üleslaadimine Drive'i	01.11.	Kõik liikmed
	02.11.	Kõik liikmed, juhendajad, Monika Vaima

● Kohtumine Zoomis, et arutada edasisi tegevusi ning analüüsida saadud tagasisidet vahenädala sessioonilt ● Andmete analüüsi ettevalmistus ● Kohtumise ja tegevuste protokollimine		
● Transkriptsioonide markeerimine ● Intervjuudest esile tulnud katkendite ja laiemate uurimisküsimuste põimimine ● Andmete analüüs ● Kohtumise ja tegevuste protokollimine	09.11.	Kõik liikmed, juhendajad, Edith Grazer
● Valitud tekstilõikude analüüs ja kokkuvõtete tegemine ● Intervjuude kodeerimise algus ● Kohtumise ja tegevuste protokollimine	16.11.	Kõik liikmed, juhendajad, Merle Kraav
● Intervjuude täpse kodeerimise lõpetamine ● Blogipostituse ajurünnak ● Kohtumise ja tegevuste protokollimine	23.11.	Kõik liikmed, juhendajad, Marion Kukk
● Ühise tekstianalüüsi valmimine	29.11.	Kõik liikmed

● Arutlus tekstianalüüsi üle ● Blogipostituse kirjutamine ● Portfoolio kokku panemine ● Kohtumise ja tegevuste protokollimine	30.11	Kõik liikmed, juhendajad, Merle Kraav
● Viimane ühine arutelu projektist ● Ühine õpikogemuse arutelu ● Portfoolio, blogipostituse ning esitluse ühine analüüs	07.12.	Kõik liikmed ja juhendajad
● ELU portfoolio esitamine ● Blogipostituse avalikustamine	11.12.	Juhendajad
● Esitluspäeva esinejate kohtumine, et räägitavat harjutada	12.12. (20:00)	Merle Kraav, Oliver Ivanov, Marianne Kobin ja Helen Kaljuste
● Lõplik esitlemine	14.12. (10:00–12:00)	Merle Kraav, Oliver Ivanov, Marianne Kobin ja Helen Kaljuste esitlevad,

		kõik osalevad
● Teaduslik projekti tulemusi kajastav artikkel	jaan-veebr	Stella Saul, Marion Kukk, Merle Kraav

3. Kommunikatsioon sidusrühma(de)le

Meie teemakäsitus puudutab tegelikult kõiki eluvaldkondi, seega kindlaid sidusrühmasid, kellele projekt suunatud oli, meie projektil ei ole. Teema puudutab kõiki inimesi ja usume, et uurimuse tulemused võiksid seega huvi pakkuda kõigile, kes meie uurimusest ja selle tulemustest kuulevad.

Üks viis, kuidas me projekti kajastada plaanime, on projekti tutvustava blogipostituse kirjutamine ja selle avaldamine TLÜ blogis. Postituses avame muuhulgas seda, millised mõtted valdasid meid projektiga liitudes ja milliseid avastusi oleme endi jaoks projekti käigus leidnud. Hetkel oleme blogipostitusse veel viimaseid muudatusi sisse viimas, kuid valmiskujul postitusega saab TLÜ blogis tutvuda juba õige pea - see saab kindlasti olema avaldatud enne jõuluvaheajale minekut.

Lisaks blogipostitusele on meil plaanis järgmise aasta jaanuaris-veebruaris kirjutada projekti tulemustest ülevaatlik teaduslik artikkel ning avaldada see vähemalt ühes väljaandes. Artikli tarbeks oleme juba praegu hakanud vaikselt mõtteid koondama ja mõtisklenud selle üle, kuidas võiks projekti tulemusi parimal võimalikul moel kajastada. Hetkel on meil olemas kokkulepe Õpetajate Lehega - nad on teadlikud meie projektist ja soovist oma artikkel nende lehes avaldada. Samuti oleme kaalunud koostöö tegemist sooringute ajakirjaga Ariadne Lõng ning ajalehega Sirp. Me ei ole nendega veel kontakti võtnud, kuid plaanime seda uue aasta hakul kindlasti teha.

4. Iga rühmaliikme õpikogemuse refleksioon

TRIINU ELIISE PÕLD — Liitusin projektiga eelkõige sellepärast, et soovisin tulevase teadliku õpetajana mõista oma õpilasi, samuti õpilaste perede ja lähikondsete arusaamasid erinevatest soorollidest, luues ise tulevikus õpetajana õpilastele neutraalse ja toetava keskkonna. Tänu projektis osalemisele olen saanud teemaga tegeleda nii akadeemilisest küljest kui saada osa ka enda ümber olevate inimeste mõttemaailmast seoses sootemaatikaga.. Tunnen, et olen täitnud oma algse eesmärgi- arendanud ja harinud ennast antud teema raames. Lisaks sügavamatele teadmistele sain projektis osalemise käigus paremaks ka meeskonnatöös ja selle planeerimises. Mulle tundub, et oleme oma eesmärgi projekti raames eduukalt täitnud. On tore näha, et niivõrd suur grupp nagu seda on 16 inimest, suutis nii hästi omavahel koostööd teha ning jõuda ühiselt seatud eesmärkideni.

MARION KUKK — Liitusin projektiga eelkõige huvist sotsiaalkultuuriliste arengute ning (soo)stereotüüpide tagamaade vastu. Enne projekti ei olnud ma väljaspool mugavat pere- või sõpruskondlikku konteksti teemaga suuresti tegelenud ning projekt andis mulle võimaluse teema üle juurelda akadeemilises keskkonnas. Lisaks olin ma varem üksnes väga põgusalt puutunud kokku nii intervjuu kui kvalitatiivse uuringu läbiviimisega. Projektis osalemine aga andis mulle parema arusaama küsitluse teostamisest, andmestiku analüüsist ning õpetas mulle niivõrd suures meeskonnas nädalast–nädalasse töötamist. Tunnen, et üldjoontes täitsime esimestel kohtumistel sõlmitud kokkuleppeid ning saavutasime soovitud eesmärgid.

EDITH GRAZER — Projektis osalemine vastas mu ootustele, ning tõstis mu teadlikkust soolise võrdõiguslikkuse teemadel. Projektis osalemise tulemusena arendasin oskusi intervjuude läbiviimisel, sealhulgas intervjuueerimise eetika mõistmisel ja rakendamisel. Lisaks sain sügavama arusaamise kvalitatiivse analüüsi tegemisest, laiendades oma teadmiste baasi soolise võrdõiguslikkuse ja sellega seotud küsimuste osas. Projekti käigus omandatud kogemused ei mõjutanud mitte ainult minu panust projekti, vaid laiendasid ka minu teadmiste raamistikku isiklikus ja professionaalses elus. Sain praktilisi teadmisi soolise võrdõiguslikkuse olulisusest ja selle edendamise võimalustest. Kokkuvõttes täitis projekt minu ootused, rikastades mind nii oskuste kui ka teadmistega ning aidates kaasa soolise võrdõiguslikkuse propageerimisele laiemas kontekstis.

HANNA MARIE RAAG — Antud projekti valisin isiklikust huvist lähtuvalt. Olen varasemalt uurinud sooga seotud teemasid, kuid põhiliselt pigem soolist palgalõhet, seega olen kasutanud rohkem kvantitatiivseid andmeid. Antud projekti raames sain teemat aga uurida kvalitatiivset meetodit kasutades, mis andis võimaluse intervjuueeritavaga sügavamalt teemasse minna. Projekti käigus sain praktiseerida intervjuu läbiviimist ja

hiljem selle analüüsimist ning tulemuste esitamist. Uurimusest saadud tulemused otseselt mind ei üllatanud, kuid huvitav oli neid siiski lugeda ja kõrvutada vanemate ja nooremate intervjuueeritavate seisukohti.

Helen Kaljuste – Liitusin selle ELU projektiga isiklikust huvist soorollide vastu ja tulenevalt üldisest huvist psühholoogia vastu nagu inimese olemasolu ja tema toimimisviisid. Olen teise aasta kursuse tudeng magistriõppes ja siin projektis sain ka võimaluse proovida ning harjutuda juba enne lõputöö kirjutamist uurimistöö läbiviimist, siin on küll meetodikaks kvalitatiivne meetod, aga siiski. Samuti saab siin anda oma panuse. Tunda, et tänu selle projekti elluviimisele ja tulemuste kirjeldamisele saame ehk aidata mõista paremini soorolle ja soo probleemidest tulenevaid erinevaid väljakutseid ning teemasid, millega ühiskonnas tuleks ja saaks tegeleda. Varasemalt ei ole olnud ka kokkupuudet kvalitatiivse meetodikaga ehk intervjuude läbiviimisega, siis siin sain ka võimaluse seda meetodikat rakendada ja läbi viia.

JAANIKA KATAJEV – Valisin selles projektis osalemise, kuna olen alati tundnud huvi sooprobleemide teema vastu ning olen ise korduvalt kokku puutunud stereotüüpide ja ebavõrdsusega. Seetõttu muutsid kõik need uued teadmised ja vaated mingil määral mõningaid minu eelarvamusi, mida mitme kuu töö jooksul kuulsin. Nägin soo probleemi meeste pealt, kuulsin nende arvamusi ja hirme ning mõistsin enda jaoks midagi uut. Mul on ka väga hea meel, et sain omandada intervjuueerimisoskusi, eriti erineva soo ja vanusega. Minu jaoks oli see hea eesti keele edasiarendus. See annab lootust, et see kogemus on mulle tulevikus kasulik. Meeskonnatöö oli koordineeritud ja samm-sammult, kõik meeskonnaliikmed said oma ülesannetega hakkama. Usun, et suutsime esialgsest plaanist kinni pidada ja eesmärgid täita.

JÜRI KIIDRON – Soovisin osaleda projektis "Poisid ja tüdrukud koolis ja elus" ja saada ülevaadet/teadmisi inimese kujunemistee ja ühiskonnas valitsevate sooliste stereotüüpide mõju osas oma soolisele identiteedile ning kuidas see võib määrata soolist positsioneerumist. Soovisin omandada kogemust, kuidas uurida tegelikkust ja seda lahti seletades avardada oma maailmapilti. Minu jaoks täitis uurimus oma eesmärgi ja loodan, et mõjutab nt klassiruumis või töökollektiivis paremat soolist läbisaamist. Sain suurepärase kogemuse meeskonnatööst ja tundsin tugevat toetust projekti eestvedajate näol. Aitäh Tiinu Kuurme, Kristi Mets-Alanurm ja kõikidele meeskonnaliikmetele!

LAUREN PIKKOR – Projektiga liitusin isiklikust huvist ning soovist mõista kuidas mõjutab sugu inimest erinevate generatsioonide perspektiivis, nende võimalusi tänapäeva ühiskonnas. Varasem kokkupuute sootemaatikaga andis mulle mõningad arusaamad probleemi olemusest ning ootused järeltulevate osas. Minu isiklik arvamus sel teemal mõjutas osaliselt analüüsi protsessi. Tulemused olid minu jaoks ootuspärased, kuid esines ka

markatsemaid näiteid. Projekt võimaldas mul rakendada teadmisi kvalitatiivsest uurimismeetodist. Leian, et püstitatud eesmärgid said täidetud ning jälgisime projekti struktuuri. ELU projektis osalemine andis mulle kogemusi ning teadmisi meeskonnatööst, mis võimaldab tulevikus olla meeskonnatöös veel efektiivsem.

MARIANNE KOBIN — Soorollide ja nende mõju kohta tundsin huvi juba bakalaureuse kraadi uurimistööd tehes, kuid teema aktuaalsus igapäevaelus sai veelgi enam selgeks tööle asudes. Mind köitis projektiga siiras isiklik huvi teema ja tulemuste vastu, kuna olen eneseteadlikult täheldanud tihti, millist mõju soorollid minu enda käitumisele ja ka inimestele minu ümber avaldavad. Projektis osalemine avas minu jaoks veelgi enam silmad, kui erinevalt inimesed antud teemat ja probleemi mõistavad, ning kui polaarselt erinevad võivad arvamused olla. Lisaks sellele võtan siit projektist endaga kindlasti kaasa erinevad vaatenurgad ja teadmised, millest antud teemalt käsitledes osa sain. Ma oskan soorolle ka igapäevaelus analüüsida palju mitmekesisemate vaadete ja aspektidega arvestades.

Kõigele lisaks oli suur rõõm saada osaks niivõrd suurest ja ühteaegu väga efektiivselt toimivast grupist, mis kindlasti täitis ka ELU projektide üleüldisemat eesmärki lõimida erinevate erialade kompetentsusi ühise eesmärgi nimel kasutades ära kõigi tugevusi. Olen kindlasti äärmiselt rahul nii projekti eesmärkide saavutamise kui ka üleüldise ELU projekti kogemusega.

MARIS METSKÜLA — Liitusin selle ELU projektiga eelkõige seetõttu, et pere- ja sootsioloogia on õpingute vältel olnud mu üheks läbivaks uurimisteemaks, ning sellesse valdkonda jääb ka mu bakalaureusetöö. Mind huvitas, kuidas lähenevad soolise võrdõiguslikkusega seotud teemadele üliõpilased ka teistelt erialadelt - kuidas nad nii uurijatena teemale lähenevad kui ka millised on nende enda hoiakud ning väljakujunenud arusaamad. Usun, et projektis osalemine avardas seega kindlasti mu silmaringi. Projektile püstitatud eesmärgid said minu hinnangul täidetud.

MERLE KRAAV — ELU projekti valikust paelus minu tähelepanu soolise erinevuse teema ja valiku tegin lähtuvalt just huvist. Elus ise olen saanud väga austava suhtumise osaliseks, mis hõlmab soolist kuuluvust. Lapsepõlves nägin kui austavalt suhtus meessugu naissoosse ja kuidas see on edasi ka minu ellu jõudnud. Kuigi on muutusi, mis enam ei ole minu elu käitumismustrites, kuid austus mehe ja naise vahel on. Projektis osaledes tunnen ennast hästi, olen avatud, ei pelga suhelda ning argumenteerida. Meeldib meie grupp ja tunnen, et me saame oma asjad aetud. Põnev on kuulda teiste arvamusi, samas saame omavahel teemasid arutleda ning vormida õiget sõnastust ja korrastada seda siis vastavalt vajadusele. Olen ise avastanud endas uusi külgi, tean oskuslikumalt enda käitumist jälgida seltskondades, töökeskkonnas, millega saan võibolla rohkem mõista teiste suhtumist soorollidesse.

MONIKA VAIMA — Oli põnev osaleda projektis, kus uurisime, kuidas tajuvad tänased (üli)õpilased ning täiskasvanud eri generatsioonidest end poisi/mehe või tüdruku/naise positsioonides ning milliseks hindavad nad oma kasvatuslikku tausta eluhoiakute ja eluvalikute kujunemisel lähtuvana oma soost ja veel kuidas üldisemalt hinnata soolise võrdõiguslikkuse olukorda tänases tegelikkuses. Eriti pakkus huvi teema (soo)stereotüübid. Enne projekti polnud ma selle teemaga palju tegelenud, kuid sain võimaluse seda teha koostöös erineva tausta ja vanusegrupi inimestega. Projekti käigus arendasin intervjuu oskusi ja õppisin kvalitatiivset analüüsi läbi viima. Projekt vastas ootustele, tõstis teadlikkust soolise võrdõiguslikkuse teemadel ning üldse kõikidel teemadel, mida lahkasime koos. Olen rahul, et sain kaasa super kogemuse ja kindlasti ka uusi vaatenurki, mis avardavad minu arusaamist soo probleemidest. Projektis osalemine aitab mind ka edaspidi koolis õpetajana töötades. Konservatiivina mõistan kindlasti rohkem noorte seisukohti ja vaateid. Koostöö meie grupis sujus ja oli ilusti ära jaotatud. Suur tänu meie juhendajatele.

OLIVER IVANOV — Projektiga liitudes ei osanud otseselt midagi oodata. kirjeldust lugedes tundus see olevat teema, mis mind kõnetab, nii et otsustasin liituda. Ise riigiteadusi õppides olen puutunud palju kokku uuringutega, kus võrreldakse inimesi soo lõikes, kuid selle sarnast uuringut ei ole enne ise läbi viinud. Olen õnnelik, et otsustasin projektist osa võtta, sest tegemist oli huvitava kogemusega, see laiendas mu silmaringi ja pani sügavamalt mõtlema soorollide peale. Projektis osaledes sain harjutada kvalitatiivse uurimise ja intervjuude läbi viimist, mis tulevase lõputöö kirjutamisel tulevad kindlasti kasuks. Minu silmis püstitatud eesmärgid said tublisti täidetud. Koostöö meeskonna vahel läks üllatavalt lususalt arvestades, et meid oli 16 inimest. Aitäh kõigile meeskonnaliikmetele põneva kogemuse eest!

SIIM HUBERT — Olen väga õnnelik, et liitusin selle projektiga, sest tegemist on teemaga mis pakub mulle meeletult huvi. Liitusin selle projektiga sellepärast, et õpin pedagoogikat ja soovisin rohkem aru saada, kuidas koolis toimivad erinevad soorollid. Samuti oli varasemalt antud teemaga palju kokkupuuteid isiklikus elus ja tundsin, et saan selle kõigega panustada projekti ja ka enda silmaringi laiendada. Projekti käigus sain väga palju uusi vaatepunkte teemale ja samuti uusi teadmisi, mille peale ei oleks varem ise tulnud. Lisaks teadmistele sain juurde ka kogemusi kvalitatiivseks uuringuks ja intervjuude läbiviimise kogemusi. Projekti suureks plussiks oli ka 16 liikmeline meeskond, kellega sai kogu projekti koos teha ja kes tegid kogu selle projekti veelgi meeldivamaks ja põnevaks.

STELLA SAUL — Olen väga rahul, et ma selle projektiga liitusin, sest teekond on olnud äärmiselt põnev. Projektiga ajendas mind liituma soov päriselt mõista seda, kuidas inimese sugu tema eluteed siis mõjutada võib. Antropoloogina ma mõtestan lahti inimeste käitumist ja huvitun nende tegevustega seotud tähendustest, aga

paljuski mängib siin ju tegelikult rolli ka inimese sugu ning sootemadega ei olnud ma paraku enne väga kokku puutunud. Projekti käigus aga sain tõepoolest end teemaga paremini kurssi viia ja oskan nüüd sootemadel varasemast rohkem kaasa rääkida. Lisaks sellele, et sain niivõrd aktuaalse ja haarava teemaga tegeleda, võtan projektist kaasa ka kvalitatiivse uurimuse läbiviimise kogemuse. Kvalitatiivse meetodi kasutamine informatsiooni analüüsimiseks oli minu jaoks esmakordne kogemus ning ma olen väga tänulik, et just selle projekti läbi ma selle praktilise kogemuse olen nüüdseks omandanud. Mainimata ei saa jätta ka seda, et omaette väärtuslik kogemus oli 16 inimesega koos ühise eesmärgi nimel tegutseda ning tegevuskava järgides võiduka lõpuni jõuda.

DANIIL ŠTATNOV — Mul on väga hea meel, et mulle anti võimalus selle konkreetse projektiga liituda, sest uurimisteema on uskumatult oluline mitte ainult Eesti ühiskonnale, vaid ka kogu inimkonnale. Kahjuks võime vaatamata tehnoloogia ajastule siiski langeda kohutavate väärarusaamade ohvriks, mis võivad avaldada negatiivset mõju nii teistele inimestele kui ka meile endile. Usun, et sellised uuringud aitavad muuta maailma vabamaks ja võrdsemaks. Sain palju uut teavet ja sain teada, mida ümbritsevad inimesed sellest probleemist arvavad. Edaspidi jätkan sooküsimuse uurimist omal käel, tuginedes teaduslikele artiklitele. Kõik meeskonnaliikmed olid vastutulelikud ja töökad, oli lihtne kokku leppida ja kohustusi jagada. Ma arvan, et iga osaleja andis oma panuse ja see on tõesti väga väärtuslik. Minu arvates tegime suurepärase töö ja saavutasime oma eesmärgid. Lisaks sain uusi kogemusi, muutusin enesekindlamaks ning täiendasin ka eesti keele oskust. Kõik see on vajalik selleks, et teadusega edasi tegeleda.